

Keinottelua sähköpörsseissä, UV 5/2007

EU:ssa kilpailukomissaari Neelie Kroes on tiukka täti.

Hän selvittelyttää par'aikaa aineistoja, joita on takavarikoitu Saksan suurimmista energiayhtiöistä.

Epäillään, että yhtiöt ovat korotelleet perusteettomasti sähkön hintaa.

Neljän kopla

Hintakartellin ohella epäillään, että yhtiöt (E.ON, RWE, EnBW ja Vattenfall) ovat jakaneet markkinoita keskenään ja vaikeuttaneet uusien kilpailijoiden pääsyä sähkön (ja kaasun) markkinoille. Ylisuurilla voitoillaan ne ovat myös ostelleet pieniä kilpailijoita pois markkinoilta sähkön hintaa alentelemasta.

Epäillään, että yhtiöt ovat järjestäneet salaisia tapaamisia, jossa ne ovat vaihtaneet (liike)salaisuuksiaan ja arvioineet tarvittavia yhteisiä toimia omaksi edukseen.

Epäillään, että nämä energiagoljatit ovat rikkoneet kartelli- ja kilpailulakeja ja tuottaneet sillä tavalla omistajilleen ennätysvoitot. Saksassa on sähkön hinta noussut vuoteen 2000 verrattuna puolella (ja Suomessa kolmanneksen).

Jos pystytään osoittamaan yhtiöiden toimineen laittomasti, ne määrätään miljardikorvauksiin.

EU-ratsiat

EU:lla on yksinomainen toimivalta kilpailulainsäädännössä. Komissio on kilpailun ylin valtiomahti, ylempi kuin kansalliset toimijat.

Toukokuussa komissio toteutti usean päivän ratsioita neljän koplan toimistoissa ja selvittää parhaillaan takavarikoidun materiaalin sisältöä. "Täsmällisyys on nyt tärkeämpi kuin nopeus", sanoo kilpailukomissaari Neelie Kroes ja antaa alaisilleen työrauhan: salaiset sopimukset on todistettava.

Tutkimukset eivät rajoitu vain Saksaan. On viitteitä siitä, että olisi järjestetty erityisiä "Klubi 7-tapaamisia", joihin ovat ottaneet osaa alan yhtiöt Belgiasta, Saksasta, Ranskasta, Italiasta ja Ruotsista.

Pörssihintojen manipulointia

Sähkön tukkukauppaa käydään sähköpörsseissä, joissa toimijoina ovat isot yhtiöt.

Pörssikaupan ongelma on sen hintamekanismi: kaiken tukkusähkön hinta määräytyy aina kaikkein kalleimman tuotantomuodon mukaan. Mitä vähemmän on tarjontaa, sitä korkeampi on hinta.

Tarjontaa supistamalla yhtiöt voivat kaikkien yhteiseen etuun, ja otettaessa pois halpasähköä verkosta voidaan käynnistää kalliimman tuotantotavan laitoksia. Yhtiöt voivat myydä vähemmän kalliimmalla.

EU:n komissio epäilee varsinkin E.ON-yhtiön käyttäneen määräävää markkina-asemaa hyväksi perusteettomille hinnankorotuksille.

Suomen tilanne

Hintamanipulaatiosta epäillyt saksalainen E.ON ja ruotsalainen Vattenfall toimivat myös Suomessa, onpa saksalaisyhtiö jopa valmistautumassa kuudennen ydinreaktorin rakentamiseen maahamme Fennovoima Oy:n osakkaana.

Miksi näillä yhtiöillä olisi Suomessa erilaiset toimintatavat kuin Saksassa?

Siksikö, että Suomessa hallitsevassa asemassa on Fortum?

Fortum ei millään tavalla eroa muista goljateista. Siksi meppi Esko Seppänen on esittänyt kilpailukomissaarille kirjallisen kysymyksen: miksi tutkinta sähkön hintakartellista ei ulotu pohjoismaiseen pörssiin ja eikö olisi syytä pitää hintakartelliratsioita myös pohjoismaissa.